

Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmenliği Lisans Programlarının Kültürlerarası Yaklaşım Açısından İncelenmesi

The Analysis of Foreign Language Teaching Undergraduate Programs in Turkey in Terms of Intercultural Approach

Çiğdem Kurt , Veda Aslım Yetiş

Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi Bölümü, Fransızca Öğretmenliği Programı, Eskişehir

Özet

Kültürlerarası iletişim beceresinin gün geçtikçe ivme kazandığı günümüz dünyasında toplumların; birbirini ötekileştirmeden karşılıklı olarak daha hoşgörülü olduğu barışçıl bir dünya için birçok ülkenin eğitim politikalarına ve özellikle de yabancı dil öğretmeni eğitimi programlarının içeriklerine kültürlerarasılığı dâhil ettiği görülmektedir. Bu doğrultuda, araştırmamızın genel amacı; Türkiye’de Eğitim Fakültesi Yabancı Dil Öğretmenliği programlarında yer alan derslerin ve özellikle de “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriklerini kültürlerarası yaklaşım açısından incelemektir. Bu genel amaç doğrultusunda, kriter örnekleme çerçevesinde belirlenen 1161 dersin içeriği, doküman tekniği ile incelenmiştir ve elde edilen veriler nitel içerik analizine tabi tutulmuştur. Araştırmanın sonucunda, kültürlerarasılık konusunu programdaki ders içeriklerine en çok dâhil eden Almanca Öğretmenliği programının ilk sırada, Fransızca Öğretmenliği programının ikinci sırada, İngilizce Öğretmenliği programının ise üçüncü sırada yer aldığı saptanmıştır. Ancak “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriğine odaklandığımızda, Almanca Öğretmenliği programında söz konusu derste kültürlerarasılığa değinilmemiştir. Fransızca Öğretmenliği programı ise, kültürlerarasılığı en çok “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriğine dâhil ettiği görülmüştür. Bu çalışma ile kültürlerarasılığa öğretmen eğitimi programlarında daha fazla yer verilmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Anahtar sözcükler: Çocuklara yabancı dil öğretimi, içerik analizi, kültürlerarasılık, kültürlerarası iletişim becerisi, yabancı dil öğretmeni eğitimi.

Yabancı dil öğretim uygulamalarını derinden etkileyen, öğrenciyi daha fazla merkeze alan (motivasyon, ihtiyaç analizi, otonomi) ve dilin iletişim yönünü vurgulayan bilişsel yaklaşıma dayalı geliştirilen İletişimsel Yaklaşım (İY), 70’li yıllardan itibaren yabancı dil sınıflarında hüküm sürmüştür,

Abstract

In today’s world where the intercultural communication skills are becoming increasingly important, many countries have included interculturalism in their education policies, particularly in the content of foreign language teacher education programs for a peaceful world where people are mutually more tolerant without alienating each other. In this respect, the general purpose of this research is to examine the contents of the courses, especially the course of “Teaching Foreign Language to Children”, in the Foreign Language Education Programs in Turkey in terms of intercultural perspective. In line with this general purpose of the research, the content of the 1161 courses determined by criterion sampling was examined through document analysis in terms of intercultural approach and the data were subjected to qualitative content analysis. The results revealed that interculturalism has the highest amount of coverage respectively in the German Teaching Program, French Teaching Program, and English Teaching Program. However, regarding the content of the course “Teaching Foreign Language to Children”, which is the focus of this study, there is no reference to interculturalism in the German Teaching Program. As such, it turns out that the French Teaching Program offers a content that is more focused on interculturalism in early foreign language teaching and learning compared to the two other programs. As a result, inclusion of the interculturalism in teacher education programs is considered an urgent need.

Keywords: Content analysis, foreign language teacher education, interculturalism, intercultural communication competence, teaching foreign language to children.

yabancı dil eğitimi politikaları da bu yaklaşım doğrultusunda şekillenmiştir. Ancak 2001 yılında Avrupa Konseyi’nin Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni’ni yayınlamasıyla Eylem Odaklı Yaklaşım (EOY) adı verilen yeni bir dil öğretimi yaklaşımı meydana çıkmıştır. İY’nin bir uzantısı olarak görülen ve bu

İletişim / Correspondence:

Dr. Çiğdem Kurt
Anadolu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri
Enstitüsü, Yabancı Diller Eğitimi
Bölümü, Fransızca Öğretmenliği
Programı, 26470 Eskişehir
e-posta: cigdemkurt1986@gmail.com

Yükseköğretim Dergisi / Journal of Higher Education (Turkey), 9(3), 344–352. © 2019 Deomed

Geliş tarihi / Received: Mayıs / May 17, 2018; Kabul tarihi / Accepted: Şubat / February 8, 2019

Bu makalenin atıf künyesi / Please cite this article as: Kurt, Ç., & Aslım Yetiş, V. (2019). Türkiye’de yabancı dil öğretmeni lisans programlarının kültürlerarası yaklaşım açısından incelenmesi. *Yükseköğretim Dergisi*, 9(3), 344–352. doi:10.2399/yod.19.006

Bu çalışma, Anadolu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonunca kabul edilen 1607E572 numaralı proje kapsamında desteklenen “Enseignement/Apprentissage Interculturel Précoce des Langues Étrangères: État des Lieux Exploratoire dans la Formation des Enseignants en Turquie” başlıklı doktora tezinden üretilmiştir ve çalışmanın bir kısmı Antalya’da 20–23 Nisan 2017 tarihleri arasında düzenlenen 26. Uluslararası Eğitim Bilimleri Kongresi’nde özet bildirisi olarak sunulmuştur.

ORCID ID: Ç. Kurt 0000-0001-7298-8415; V. Aslım Yetiş 0000-0002-0435-1217

yaklaşımın birçok unsurunu barındıran EOY, Avrupa Birliği’nin üye ülke vatandaşlarına Avrupa yurttaşlığı kavramını benimsetme, bu doğrultuda da çok kültürlü ve çok dilli Avrupalılık bilincini geliştirmek amacıyla dil öğretimi/öğreniminin hedeflerini yenilemiştir. İY, geçici bir süreyle yurt dışında bulunmak amacıyla yabancı dilde iletişime geçebilen bireyler yetiştirmeyi hedeflerken (Rosen, 2009), EOY de öğrenilen yabancı dilin kültürüne de dâhil olmayı, yabancı dilin ait olduğu ülkelerde uzun süre kalmayı, eğitim görmeyi, orada yaşamayı, kültür farklılıklarına rağmen hedef dili konuşan tüm kişilerle anlaşmayı, çalışmayı, birlikte yaşamayı ve işbirliği içinde olmayı hedeflemektedir (Rosen ve Reinhardt, 2007, s. 32–33). Dolayısıyla dil öğretimi artık sadece dilsel ve iletişimsel beceri değil, EOY’nin ana unsurlarından biri olan kültürlerarası yaklaşım çerçevesinde kültürlerarası bilinç (kültür/kültürel farklılıklarının olduğunu ve hiçbir kültürün diğerinden daha üstün olmadığını) bilme (Nacar Logie, 2004, s. 177) ve buna bağlı olarak kültürlerarası iletişim becerisi (farklı kültürden insanlarla etkili iletişim kurabilme) edindirmeyi amaçlamaktadır. Guillén Diaz’ın (2007, s. 192) ifadesiyle, kültürlerarası yaklaşım temel alındığında “dil öğretimi bireylerin; kişisel, sosyal ve kültürel gelişimiyle şekillenmektedir”. Yani yabancı dil öğrenen birey, *ötekiyle* ortak yabancı dilleriyle eyleme geçebilmek ve başarılı bir iletişim süreci gerçekleştirebilmek amacıyla, kendini de *ötekine* tanıtarak, kendi kültürünü yadsımadan farklı şemalara sahip *ötekinin* kültürünü merak etmeli, sorgulamalı, keşfetmeli, kendi kültürüyle karşılaştırabilmeli, empati kurabilmelidir. Bir başka deyişle, dil öğretiminin hedefi “kendi kültürü ile diğer kültürler arasındaki ilişkiyi görebilen, kendinden farklı olana yani *ötekine* ilgi gösteren ve sorgulayan kendini sosyal ve kültürel olarak gerçekleştirmiş uluslararası konuşucular (*intercultural speakers*) yetiştirmek olmalıdır” (Kızılaslan, 2010, s. 82). Bu kapsamda yabancı dil öğrenenlerin bir uyumsamaya (kendi kültürel olgularıyla hedef dilin kültürel olgularını düzenleme) ve bir uzlaşmaya (kendi kültürel olgularıyla hedef dilin kültürel olgularını göz önünde bulundurarak *ötekiyle* etkin bir iletişime geçebilmek) varabilmeleri için, sosyokültürel temalar üzerinde düşünmeyi, tartışmayı ve *ötekiyle* anlaşmayı teşvik eden kültürlerarası yaklaşım tüm nitelikleriyle birlikte yabancı dil derslerinde yer almalıdır. Bu durumda dersler, kültürlerarası bilinç çerçevesinde, kaynak ve hedef dillerdeki kültürel unsurlara, kaynak dile ve kültürüne atıflara, *öteki* ve *ötekinin* kültürü üzerine analizlere, öğrenenin kendi kültürüne ilişkin zenginleştirme ve değerlendirmelere, kültür, bakış açısı, değer ve davranış farklılıklarına yer vermelidir. Aynı zamanda, kültürlerarası iletişim becerisi kapsamında, dersler *ötekine* yönelebilmek, *onu* anlayabilmek, basmakalıplara duyarlı olabilmek, kendini anlatabilmek ve temelinde karşılıklı saygı ile hoşgörünün olduğu kültürlerarası bilinç kazandırmaya ve kültürlerarası iletişim durumları gerçekleştirebilmeye yardımcı olmalıdır (Aslım Yetiş ve Elibol, 2014).

Avrupa Birliği politikalarına, çok dillilik açısından bakıldığında kültürlerarası yaklaşım/kültürlerarasılık ve buna bağlı olarak kültürlerarası bilinç ile kültürlerarası iletişim becerisi kavramlarının sayısız raporda (Üye Devletleri Çok Dilliliğe Teşvik Etmeye İlişkin Kararlar, 1998; Diller için Ortak Avrupa Başvuru Metni, 2001; Yeni Avrupa Bağlamında Kültürlerarası Eğitime Yönelik Avrupa Eğitim Bakanları Bildirgesi, 2003) vurgulandığı görülmektedir. Avrupa Birliğine üye birçok ülkenin yabancı dil eğitim politikalarına ve özellikle de yabancı dil öğretmeni eğitimi programlarına bakıldığında ise, amaç ve içeriklerine kültürlerarasılığın dâhil edildiği anlaşılmaktadır (Kelly, 2011, s. 412). Öte yandan sayısız birçok uluslararası raporlara ve ülkelerin güncellenmiş ulusal dil eğitim programlarına rağmen, “yabancı dil öğretimi ve öğretmen eğitiminin çoğunlukla gramer ve sözcük becerilerinin gelişimine odaklı kaldığı” da bir gerçektir (Lazar, Huber-Kriegler, Lussier, Matei ve Peck, 2007, s. 5). Oysa öğretilenden, öğrencilerin kültürlerarası bir tutum sergilemelerine yardımcı olmak için anadil ve hedef dilin kültürleri arasında arabuluculuk etmesi beklenmektedir (Atay, Kurt, Çamlıbel, Ersin ve Kaslıoğlu, 2009). Bu sebeple, Lussier’in (2013, s. 101) de ifade ettiği gibi, öğrencilerin “Dil becerilerinin gelişimine kültürlerarası iletişim becerisi gelişimini entegre etmek istiyorsak, öğretmenlerin sınıf içinde uygun eğitsel müdahalelerde bulunmalarını sağlamak için bu alanda çalışanların hizmet öncesi ve hizmet içi eğitimlerinin yeniden incelenmesi gerekmektedir”. Bu doğrultuda, bu araştırma Türkiye’de Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Anabilim Dalları programlarındaki derslerin içeriklerini kültürlerarasılık kavramının doğrudan varlığı ve/veya kültürlerarası yaklaşımının niteliklerinin varlığı açısından incelemeyi amaçlamaktadır. Fakat birçok araştırmacı (Hughes, 1983, s. 34; Byram, 2008, s. 79; Byram ve Doyé, 1999, s. 144; Porcher ve Groux, 2003, s. 117; Sowa, 2014, s. 104), artık “Çağdaş okul anlayışının kalbi olan kültürlerarasılığı” (Abdallah-Preteceille ve Porcher, 1996, s. 14) bireyde basmakalıp yargılar iyice yerleşmeden yani ilköğretim ve hatta anaokulundan itibaren yabancı dil öğretimi programlarına dâhil edilmesini önemle vurguladığından, söz konusu anabilim dallarının programlarında zorunlu dersler kapsamında yer alan “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriğine de ayrıca dikkat çekilecektir.

Bu çerçevede, araştırmada şu soruya cevap aranmıştır: Türkiye’de yabancı dil eğitiminde Eğitim Fakültesi Alman Dili Eğitimi, İngiliz Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi lisans programlarındaki derslerin ve özellikle de “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriklerinde kültürlerarasılığa (kavram, yaklaşım ve nitelikleri açısından) yer verilmekte midir?

Bu araştırmanın, Türkiye’de Yabancı Dil Öğretmenliği programlarındaki derslerin içeriklerinin oluşturulmasında so-

rumlu uzmanların kültürlerarasılığı dikkate alan programların hazırlanmasının kuramsal altyapısına katkıda bulunması açısından önem taşıdığı düşünülmektedir.

Yöntem

Bu çalışma, bilimi bir ürün olarak değil, bir süreç olarak ele alan ve bilimin devrimsel bir şekilde ilerlediği anlayışını benimseyen post-pozitivist paradigma (Tekin, 2017, s. 474) ve bu paradigmanın yönetsel yansıması olan nitel yaklaşım (İbrahimioğlu, 2011, s. 48) temel alınarak yapılandırılmıştır. Veriler ise nitel araştırma tekniklerinden doküman incelemesi yoluyla toplanmıştır. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyalleri kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 217). Böylelikle, Türkiye’de Eğitim Fakültesi Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Alman Dili Eğitimi, Fransız Dili Eğitimi ve İngiliz Dili Eğitimi Anabilim Dalı lisans programlarında yer alan yabancı dil derslerinin ve özellikle de “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içerikleri kültürlerarasılık (kavramın kendisi ve/veya nitelikleri) açısından nitel içerik analizine tabi tutulmuştur.

Örneklem

Çalışmada, nitel yaklaşımın örnekleme yöntemlerinden kriter (ölçüt) örnekleme temel alınmıştır. Kriter örnekleme “Önceden belirlenmiş bir dizi ölçütü karşılayan bütün durumların çalışılmasıdır” (Baltacı, 2018, s. 254). Bu nitelikler veya kriterler doğrudan “araştırmacı tarafından oluşturulur ya da daha önceden hazırlanmış ölçütler listesi kullanılabilir” (Baltacı, 2018, s. 254). Türkiye’de Yabancı Diller Eğitimi Bölümü Almanca, İngilizce, Fransızca Öğretmenliği programlarının içerik analizinde araştırmacının örnekleme getirdiği ölçütler şunlardır:

- Seçilecek üniversitelerde Almanca, İngilizce, Fransızca Öğretmenliği programlarının olması
- Belirlenen programlarda hedef dilde yapılan derslerin içeriklerine bakılması
- Belirlenen derslerin sınıf içi öğretimi şeklinde gerçekleştirilmesi

Verilerin Analizi

Araştırmadan elden edilen veriler tümevarımcı ve tüm-dengelsel içerik analizi ile analiz edilmiştir. Tümevarımcı içerik analizi, “Kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmaktır.” (Yıldırım ve Şimşek, 2013, s. 259). “Araştırmacı tümdengelim içerik analizini ise, var olan bir kuramı test etmek için kullanır. Ancak; sadece kuramı değil, kategorileri, kavramları, modelleri veya hipotezleri test etmek için de kullanılabilir.” (Kızıltepe, 2015, s. 258).

Araştırmada Yabancı Dil Öğretmenliği programlarındaki 1161 ders analiz edilerek öncelikle beş kategori (Dilsel Bilgi ve Beceri, Dil Öğretim Yöntemleri, Edebiyat, Kültür, Diğer) belirlenmiş ve her bir programın dersleri uygun kategorinin altına toplanmıştır.

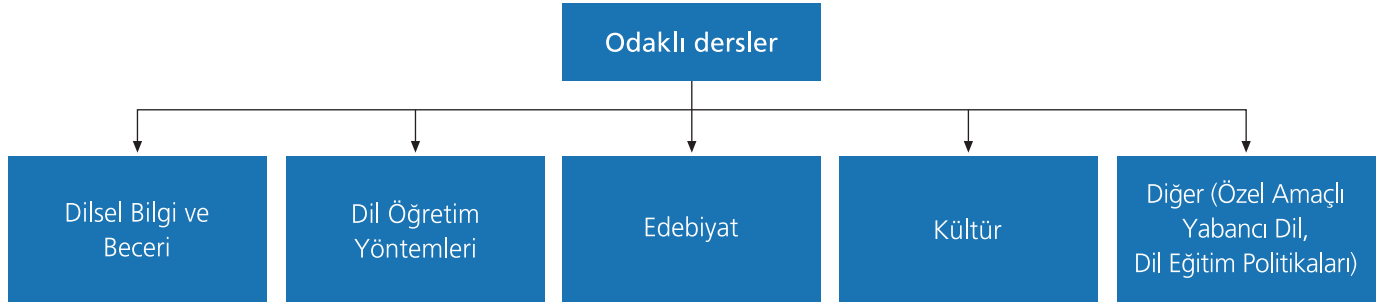
İnandırıcılık

Nitel araştırmalarda, nicel araştırmalarda kullanılan geçerlilik ve güvenilirlik ifadeleri yerine inandırıcılık ifadesi kullanılmaktadır. Araştırmanın inandırıcılığı bağlamında kodlayıcılar arası güvenilirlik tekniğinden yararlanılmıştır. Örneklem kapsamındaki yabancı dil öğretmenliği programlarının derslerine yönelik belirlenen kategorilerin ve bu kategorilerin içine dağıtılan derslerin kontrolü amacıyla kodlamalara iki uzman aracılığıyla geri dönülmüş, analize sokulan veri setinin temsil düzeyi benzerlik oranına bakılarak belirlenmiştir. 1161 dersi birbirinden bağımsız olarak kodlayan uzmanlar da aynı beş kategori oluşturmuş, bu kategorilere ait dersler konusunda %90 görüş birliği sağlamıştır. Bu oran Miles ve Huberman’ın (2015) önerdiği güvenilirlik formülü (Güvenirlik = [Görüş Birliği / (Görüş Birliği + Görüş Ayrılığı)] × 100) kullanılarak hesaplanmıştır: $[1045 / (1045 + 116)] \times 100 = 90$.

Bulgular

Temel alınan kriter örneklem çerçevesinde, Türkiye’nin 7 coğrafi bölgesinde (Akdeniz Bölgesinde 1, Doğu Anadolu Bölgesinde 2, Ege Bölgesinde 1, Güney Doğu Anadolu Bölgesinde 1, İç Anadolu Bölgesinde 3, Karadeniz Bölgesinde 1, Marmara Bölgesinde 3 olmak üzere) toplamda 12 üniversitenin Almanca, İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği programlarında yer alan tüm zorunlu (bunlar büyük ölçüde ortak derslerdir) ve seçmeli (farklılık ve çeşitlilik göstermektedirler) derslerin (■ Ek 1) içerikleri kültürlerarasılık boyutu açısından incelenmiştir. Bu çerçevede, 2016–2017 öğretim yılında, Almanca Öğretmenliği programında 406, Fransızca Öğretmenliği programında 397 ve İngilizce Öğretmenliği programında 358 olmak üzere genel toplamda 1161 dersin içeriğine bakılmıştır. Nihayetinde, 5 kategori belirlenmiştir: (i) Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler, (ii) Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler, (iii) Edebiyat Odaklı Dersler, (iv) Kültür Odaklı Dersler ve (v) Diğer (Özel Amaçlı Yabancı Dil, Dil Eğitim Politikaları) (■ Şekil 1).

Almanca Öğretmenliği programında yer alan derslerin içerikleri incelendiğinde (■ Tablo 1), bu program belirlenen kategoriler çerçevesinde incelenen 406 ders arasındaki 42 dersin içeriğinde kültürlerarasılığa yer vererek üç program arasında ilk sırayı almıştır: Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler (9), Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler (17), Kültür Odaklı Dersler (11), Edebiyat Odaklı Dersler (0), Diğer (Özel Amaçlı Alman-

■ **Şekil 1.** Yabancı dil öğretmeni eğitimi programlarının analizinde belirlenen kategoriler.

■ **Tablo 1.** Yabancı dil Almanca Öğretmenliği programındaki derslerin içeriklerinde kültürlerarasılığın yer aldığı dersler.

Kategoriler/Dersler	
Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler	
	Frekanslar
Almanca-Türkçe Çeviri (Seçmeli/Zorunlu)	1
Almancadan Akademik Çeviri II (S)	1
Çeviri Alıştırmaları II (S)	2
Kısa Filmin Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı (S)	1
Müziğin Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı	1
Sözcük Bilgisi I (S)	1
Sözlü İletişim Becerileri II	1
Türkçe - Almanca Çeviri (SZ)	1
Toplam	9
Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler	
Almanca Ders Kitabı İncelemesi II	1
Almanca Ders Sunumu I (S)	1
Almanca Materyal Geliştirme ve Uyarlama	1
Almanca Öğretiminde Müzik (S)	1
Almanca Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme Teknikleri I	1
Almanca Öğretiminde Yaklaşımlar I	2
Almanca Öğretiminde Yaklaşımlar II	8
Dil Edinimi	1
Özel Öğretim Yöntemleri I	1
Toplam	17
Edebiyat Odaklı Dersler	
Toplam	0
Kültür Odaklı Dersler	
Dil Kültürü (S)	1
Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi I (Z/S)	7
Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi II (Z/S)	1
Kültürler Arası Öğrenme (S)	1
Metinlerle Kültür Çalışmaları	1
Toplam	11
Diğer (Özel Amaçlı Yabancı Dil, Dil Eğitim Politikaları)	
Avrupa İletişim Semineri (S)	1
Hukuki Almanca I (S)	1
Hukuki Almanca II (S)	1
Ticari Almanca I (S)	1
Ticari Almanca II (S)	1
Toplam	5
Genel toplam	42

ca, Dil Eğitim Politikaları) (5). 195 tane Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Derslerin neredeyse tümünün iletişim becerisini (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) geliştirmeye odaklandığı, sadece dokuz dersin kültürlerarası iletişim becerisini geliştirmeye odaklandığı görülmüştür. Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Derslerin (129) sadece 17 tanesinin içeriğinde kültürlerarasılığa yer verildiği saptanmıştır. Fakat kültürlerarasılık, bu 17 dersin sadece teori boyutunda yer bulurken, uygulama ve değerlendirme boyutlarında pek ele alınmadığı fark edilmiştir. Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi dersine dair hiçbir Almanca Öğretmenliği programında da kültürlerarasılığın izlerine rastlanmamıştır. Edebiyat Odaklı Dersler (48) kapsamında kültürlerarasılığa hiç yer verilmezken, Kültür Odaklı Dersler (21) kapsamında kültürlerarasılığın geniş yelpazede yer aldığı görülmüştür. Kültürlerarasılık, başlı başına bir ders olarak sadece bir seçmeli ders (Kültürler Arası Öğrenme) kapsamında da programdaki dersler arasında yer almaktadır. Ayrıca, “Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi” dersinde hedef dil kültür ile anadil kültürünün karşılaştırmalı olarak ele alınması, hedef kültürün kadar kaynak kültürün de sorgulanması bağlamında varlığını belirgin bir şekilde göstermiştir. Diğer (13) kategorisinde bulunan derslerin arasında ise az da olsa Dil Eğitim Politikaları ve özellikle Özel Amaçlı Almanca öğretimine yönelik derslerde kültürlerarasılığın üzerinde durulduğu saptanmıştır.

Fransızca Öğretmenliği programında yer alan derslerin içerikleri kültürlerarasılık açısından ve belirlenen kategoriler kapsamında incelendiğinde ise, 397 ders arasında 22 dersin içeriğinde kültürlerarasılığa yer verildiği görülmüştür. Böylelikle, söz konusu program üç program arasında ikinci sırayı almıştır. Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler kategorisinde sekiz (8), Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler kategorisinde sekiz (8), Edebiyat Odaklı Derslerde iki (2), Kültür Odaklı Derslerde üç (3) ve Diğer kategorisinde bir (1) dersin içeriğinde kültürlerarasılık ve/veya kültürlerarasılığa ilişkin unsurlarla karşılaşmıştır (■ Tablo 2). Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler kategorisinde yer alan derslerin (203) büyük çoğunluğunun Almanca Öğ-

retmenliği programına benzer şekilde dört dilsel beceri (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) üzerinde odaklandığı görülmüştür. Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler (92) kategorisinde, kültürlerarasılık en çok “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersi kapsamında varlığını baskın bir şekilde gösterirken kuramsal, uygulama ve değerlendirme bazında çok az derste yer aldığı saptanmıştır. Kültür Odaklı Dersler (62) kategorisinde, kültürlerarasılık ne seçmeli ne de zorunlu dersler kapsamında başlı başına bir ders olarak programda yer bulabilirken hedef dilin kültür ve sinemasına yönelik derslerde kültürlerarasılığın izlerine rastlanmıştır. Diğer kategorisi (19) bağlamında yalnızca Özel Amaçlı Fransızca dersinde kültürlerarasılığa yer verildiği saptanmıştır.

İngilizce Öğretmenliği programında yer alan 358 dersin içerikleri kültürlerarasılık boyutu açısından ve belirlenen kategoriler dâhilinde incelendiğinde yalnızca 10 dersin içeriğinde kültürlerarasılığa yer verildiği saptanmıştır. Söz konusu prog-

■ **Tablo 2.** Yabancı dil Fransızca Öğretmenliği programındaki derslerin içeriklerinde kültürlerarasılığın yer aldığı dersler.

Kategoriler/Dersler	
Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler	Frekanslar
Çeviriye Giriş I (S)	1
Çeviriye Giriş II (S)	1
Fransızca - Türkçe Çeviri	3
Türkçe-Fransızca Çeviri	3
Toplam	8
Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler	
Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi I	3
Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi II	1
Fransızca Öğretiminde Materyal Geliştirme	1
Fransızca Öğretiminde Yaklaşımlar I	1
Fransızca Öğretiminde Yaklaşımlar II	1
Fransızca Sınav Hazırlama ve Değerlendirme (Z/S)	1
Toplam	8
Edebiyat Odaklı Dersler	
Çağdaş Fransız Edebiyatı (S)	1
Karşılaştırmalı Edebiyat (S)	1
Toplam	2
Kültür Odaklı Dersler	
Çağdaş Fransız Kültürü (S)	1
Dil ve Kültür	1
Fransız Sineması	1
Toplam	3
Diğer (Özel Amaçlı Yabancı Dil, Dil Eğitim Politikaları)	
Özel Alan Fransızcası (Z/S)	1
Toplam	1
Genel toplam	22

ram üç program arasında son sırada yer almıştır: Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler (3), Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler (3), Edebiyat Odaklı Dersler (0), Kültür Odaklı Dersler (3), Diğer (0) (■ Tablo 3). Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Derslerinin (141) büyük çoğunluğunun yine diğer iki programa benzer şekilde sadece dilsel bilgi ve dört becerinin (dinleme, konuşma, okuma ve yazma) gelişimine odaklandığı görülmüştür. Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler kategorisinde (155), Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi dersi de dâhil olmak üzere sınırlı sayıda derste kültürlerarasılık varlığını göstermiştir. Edebiyat Odaklı Derslerde (45) kültürlerarasılığın varlığına hiçbir şekilde rastlanmazken Kültür Odaklı Derslerde (8) “Karşılaştırmalı Kültür” başlı başına seçmeli bir ders olarak programda yer verilmiş ve kültürlerarasılığa ilişkin emarelere rastlanmıştır. Son olarak Diğer kategorisinde (9), dil eğitim politikalarına yönelik tek bir derste (Avrupa İletişim Semineri) kültürlerarasılık konu edilmiştir.

Sonuç olarak, kültürlerarasılığın yeterli düzeyde olmasa da Almanca Öğretmenliği programında yer alan derslerin içeriğine daha fazla entegre edildiği, Fransızca Öğretmenliği program içeriğinde daha az ve İngilizce Öğretmenliği programında ise en az yer verildiği saptanmıştır. Ancak bu çalışmanın diğer bir

■ **Tablo 3.** Yabancı dil İngilizce Öğretmenliği programındaki derslerin içeriklerinde kültürlerarasılığın yer aldığı dersler.

Kategoriler/Dersler	
Dilsel Bilgi ve Beceri Odaklı Dersler	Frekanslar
Çeviri Uygulamaları Türkçe- İngilizce	1
İngilizce - Türkçe Çeviri (Z/S)	1
Türkçe - İngilizce Çeviri	1
Toplam	3
Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler	
Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi II	1
Edebiyat ve Dil Öğretimi II (Z/S)	1
Özel Öğretim Yöntemleri I	1
Toplam	3
Edebiyat Odaklı Dersler	
Toplam	0
Kültür Odaklı Dersler	
Karşılaştırmalı Kültür I (S)	1
Karşılaştırmalı Kültür II (S)	1
Kültürlerarası İletişim (S)	1
Toplam	3
Diğer (Özel Amaçlı Yabancı Dil, Dil Eğitim Politikaları)	
Avrupa İletişim Semineri	1
Toplam	1
Genel toplam	10

odağı olan “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” başlıklı derse odaklandığımızda, genel olarak kültürlerarasılığın en çok görüldüğü Almanca Öğretmenliği programında çocuklara yabancı dil öğretimi/öğreniminde kültürlerarasılığa dair hiçbir referans yoktur. İngilizce Öğretmenliği programında ise, “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersi aracılığıyla kültürlerarasılık çalışma örneğinde yer alan yalnızca bir üniversitenin ders içeriğinde söz konusuysa kültürlerarasılık, Fransızca Öğretmenliği programında, üç üniversitenin ilgili dersin içeriğine dâhil edilmiştir. Dolayısıyla, örneklem kapsamındaki Fransızca öğretim elemanlarının Almanca ve İngilizce öğretim elemanlarına nazaran erken yaşta kültürlerarası yabancı dil öğretimi/öğrenimini daha fazla dikkate alan ders içerikleri sergilediği ortaya çıkmıştır.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Türkiye’de Yabancı Dil bölümlerinden olan; Almanca, İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği lisans programlarında kriter örnekleme çerçevesinde belirlenen toplam 1161 dersin içeriğinde kültürlerarasılığın yerinin incelendiği araştırmanın sonucunda, kültürlerarasılığı programdaki ders içeriklerine en çok dâhil eden Almanca Öğretmenliği programının ilk sırada, Fransızca Öğretmenliği programının ikinci sırada, İngilizce Öğretmenliği programının ise üçüncü sırada yer aldığı saptanmıştır.

Kültürlerarası iletişim becerisinin kazanımında/geliştirilmesinde büyük önem taşıyan dilsel bilgi ve beceri odaklı derslere bakıldığında, her üç programda da ağırlıklı olarak iletişim becerisini geliştirmeyi hedef alan okuma, yazma, dinleme ve konuşma olmak üzere dört dilsel becerinin kazanımına ve gelişimine odaklandığı tespit edilmiştir. Oysa Groux’un da (1996, s.12) ifade ettiği gibi “Dil öğretimi çok önemli konuların taşıyıcısıdır. Tamamen dilsel becerilerin kazanılmasının ötesinde, *ötekiliğe* bir açıklıktır. Bu kültürün değerleri ile beslenen dili konuşmayan biri, başka bir kültüre nasıl nüfuz edebilir?”. Fakat *ötekine* açılmak, onunla diyalog içinde olmak ve uzlaşmak için sadece dört dil becerisinde yetkinliğin yetersiz olduğu gibi, iletişim becerisinin ediniminde büyük rol oynayan dilsel bilgi ve beceri odaklı derslerindeki eksiklik bu derslerin hedef kültürü odaklarına almamalarından kaynaklanmaktadır. Zira sadece hedef dilin kültürüne odaklanmanın da yetersiz olduğu, kültürlerarası yaklaşımın temel argümanıdır. Bu nedenle söz konusu derslerde kaynak kültür de dikkate alınmalı, içerikleri ve işleyişleri bu çerçevede gerçekleşmelidir ki kültürel farkındalık oluşsun ve bir kültürlerarası iletişim becerisi edinilsin.

Dil Öğretim Yöntemleri Odaklı Dersler kategorisinde Almanca Öğretmenliği programında, kültürlerarasılığın kuram-

sal, uygulama ve değerlendirme açısından ders içeriklerinde geniş yelpazede yer bulduğu, Fransızca ve İngilizce Öğretmenliği programlarının ise sadece kuramsal boyutta sınırlı kaldığı belirlenmiştir. Bu nedenle Eylem Odaklı Yaklaşım, kültürlerarası yaklaşım, kültürlerarasılık, kültürlerarası eğitim gibi konuların teoride işlenmesinin yanı sıra, yabancı dil öğretmen adayları yabancı dil öğretiminde kültürlerarası boyutum (örn. dilsel bilgi ve beceri odaklı derslerde) nasıl işlenebileceğine, sınıf içi etkinliklerine ne şekilde entegre edilebileceğine yönelik uygulamalı çalıştırılmalı, hedef kültürle kaynak kültürü içeren etkinlikler geliştirmelerine yönlendirilmeli, kültürlerarasılığı ve hoşgörü, karşılıklı anlayış gibi duyuşsal hedefleri de kapsayan ders planları hazırlamalarına yönlendirilmeli ve tüm bunları Öğretmenlik Uygulaması dersi kapsamında hayata geçirmeleri/geçirebilmeleri önemli gözükmektedir.

Öte yandan, kültürlerarasılık her ne kadar Almanca Öğretmenliği programında diğer iki programa nazaran geniş planda yer bulsa da, “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinde kültürlerarasılığın hiçbir izine rastlanmayarak söz konusu programın kültürlerarasılık konusunda hedef aldığı kitle yalnızca yetişkin grubunda sınırlı kaldığı görülmüştür. Fransızca Öğretmenliği programında yer alan “Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi” dersinin içeriğine bakıldığında ise, bu derste kültürlerarasılığa yer verildiği, kültürlerarasılığın çocukları hedef kitle olarak da ele alındığı, dolayısıyla da erken yaşta kültürlerarası yabancı dil öğretimini ve öğrenimini dikkate alan içerik sunulduğu saptanmıştır. Oysa söz konusu programlarda yer alan derslerin geleceğin öğretmen adaylarının ilerideki öğretim uygulamalarının temelini oluşturacağı düşünüldüğünde, geleceğin belirleyicileri olan ve küreselleşen dünyada daha fazla çok kültürlülüğe maruz kalacak çocuklara yönelik kültürlerarası yaklaşımı dikkate alan uygulama ve değerlendirmelere ağırlık verilmesi gerekmektedir ve hedef kitlesi çocuklar olan derslerde kültürlerarasılık özellikle uygulama yönü ön planda tutularak her üç programda da yerini almalıdır. Bu anlamda, ulusal eğitim değerlendirmesine ve yakın gelecekte gerçekleştirilmesi hedeflenen stratejik planlara yönelik ulusal raporlarda da değinildiği üzere, öğretmen yetiştirmeye yönelik programların uygulama ağırlıklı olarak (TEDMEM, 2018; YÖK, 2007) ve de kültürlerarası yaklaşım temel alınarak yeniden yapılandırılması önemli bir öngörüdür. Yabancı dil öğretimi/öğreniminin hedefleri arasına kültürlerarasılığın temel özellikleri ile kültürlerarası iletişim becerisinin kazanımı eklenmeli, yabancı dil öğretmen eğitimi programları bu kapsamda da şekillenmelidir.

Edebiyat Odaklı Dersler kapsamında yer alan dersler incelendiğinde ise Fransızca Öğretmenliği programında yer alan iki ders haricinde diğer her iki programda da kültürlerarasılığın hiç

yer almadığı görülmüştür. Oysa yabancı dil öğretiminde edebi metinlerin (şair, tiyatro, kısa hikâye, masal, vb.) kullanımı her türlü hedef kitlede ve özellikle de çocuklarda kültürlerarası becerinin geliştirilmesinde önemli yeri olan materyallerdir (Huber ve Reynolds, 2014, s. 41–42). Alanyazında da edebi metinlerin kültürlerarası dil öğretimine yönelik sınıf içi uygulamalara örnek teşkil edecek birçok örnek çalışmaların (Atun Ermağan ve Şavlı, 2015; Burwitz-Melzer, 2001; Ünal, 2005; Zacharias, 2005) olduğunu görmek mümkündür.

Kültür Odaklı Dersler incelendiğinde, Almanca, İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği programlarında sınırlı da olsa kültürlerarasılık varlığını gösterirken, diğer iki programın aksine Fransızca Öğretmenliği programlarında doğrudan kültürlerarasılığa dair bir ders bulunmamaktadır. Oysa dil kültür ilişkisinden ötürü kültür odaklı derslerinin bol olduğu bu programlarda (özellikle Fransızca: 62), kültürlerarasılığın en çok bu derslerde boy göstermesi gerektiği beklentisi mevcuttur. Bu sebeple de, özellikle söz konusu derslerin kapsamında kültürlerarasılığa mutlaka değinilmeli, hatta kültürlerarasılığa yönelik derslerin seçmeli ve/veya zorunlu dersler kapsamında başlı başına programlarda yer almalıdır (Conseil de l'Europe, 1999, s. 47).

Son olarak “Diğer” kategorisinde yer alan Özel Amaçlı Yabancı Dil Öğretimine ve Yabancı Dil Eğitim Politikalarına yönelik dersler incelendiğinde ise, Almanca Öğretmenliği programında, hem yabancı dil eğitim politikaları hem de özel amaçlı yabancı dil öğretiminde kültürlerarasılığın çok az sayıda olsa da diğer iki programa nazaran daha çok yer bulduğu saptanmıştır. Kültürlerarasılık, Fransızca Öğretmenliği Programında sadece tek bir Özel Alan Fransızcası dersinde; İngilizce Öğretmenliği programında ise yalnızca Dil Eğitim Politikalarına değin bir derste neredeyse yok denecek kadar az düzeyde yer verilmiştir. Dolayısıyla özellikle kültürlerarası uzlaşmanın özel alan yabancı dil eğitimi de dâhil geniş kitlelerde yer bulabilmesi için özellikle yabancı dil eğitim politikalarının kültürlerarasılığı içinde barındıran bir çatı sergilemesi çok önemli bir ayrıntıdır. Bu bağlamda, öğretmen yetiştirme ve geliştirme sürecinde bir yol haritası niteliğinden olan ve 2017–2023 yılları arasında gerçekleştirilecek eylemleri kapsayan Yükseköğretim Kurulu’nun (YÖK) güncel ve yakın gelecekte uzun vadeli Öğretmen Strateji Belgesi 2017–2023 Raporunda, (YÖK, 2017) özellikle yabancı dil öğretmeni eğitimi politikalarına dair stratejiler belirlenirken yabancı dil öğretmeni eğitimi programlarının kültürlerarasılığı barındırır bir şekilde yeniden revize edilmesi önerilmektedir. Ayrıca, Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı’nın (TTKB 2017a, 2017b, 2017c) ilköğretim yabancı dil Almanca, İngilizce ve Fransızca öğretimine yönelik en son taslak yabancı dil eğitimi programları incelendiğinde, kültürlerarası iletişim becerisini ilk defa prog-

rama dâhil eden kayda değer gelişmeye eşgüdümlü politikalar bağlamında yerinde bir öngörü olarak değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, her ne kadar öğretmen eğitiminde yer alan dersler paket program olarak YÖK tarafından zorunlu tutulsa da öncelikli olarak derslerin içeriklerinden ilgili dersleri yürütmekte sorumlu olan öğretim elemanlarına “kültürlerarası model, aracı, arabulucu,” (Aslım Yetiş ve Kurt, 2016; Bastos, 2015; Beacco ve Byram, 2003; Byram, 2008; Council of Europe, 2001; Fontenay, Groux ve Leidelinger, 2011; Gautheron-Boutchatsky ve Kok Escalle, 2003; Zarate, Gohard-Radenkovic, Lussier ve Penz, 2003) gibi önemli rol ve sorumluluklar düşmektedir. Her üç yabancı dil öğretmeni eğitimi programında kuramsal çerçeveden ziyade uygulamadaki yetersizliklerin önemle hissedildiği gerçeği göz önünde bulundurulduğunda ise özellikle Yabancı Dil Öğretim Yöntemleri ve Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi derslerini yürütmekle sorumlu öğretim elemanlarının kültürlerarasılığı ve de kültürlerarasılığın önemli öğelerinden olan kültürlerarası bilinç ile kültürlerarası iletişim becerisini edindirmeyi/geliştirmeyi amaçlayan öğretim uygulamalarına yönelmesi mevcut durumda önemli bir ihtiyaç olarak görülmektedir. Son olarak, kültürlerarasılığın yabancı dil öğretmeni eğitimi programlarında daha geniş çerçevede bir tablosunun çizilebilmesi adına, yabancı dil öğretmeni eğitimi lisans programlarında kültürlerarasılığın mevcut yerinin gözler önüne serildiği bu araştırmanın devam niteliğinde yabancı dil öğretmeni eğitimi lisansüstü programlarında da bu çalışmadaki benzer kategorilerden hareketle çalışmalar yapılmasının faydalı olacağı düşünülmektedir.

Kaynaklar

- Abdallah-Pretceille, M., & Porcher, L. (1996). *Education et communication interculturelle*. Paris: PUF.
- Aslım Yetiş, V., & Elibol, H. (2014). L’interculturalité à travers les méthodes de français « Latitudes 1/2 » et « Alter Ego 1/2 ». *Synergies Turquie*, 7, 179–200.
- Aslım Yetiş, V., & Kurt, Ç. (2016). Intercultural sensitivity levels of Turkish pre-service foreign language teachers: Examples from Education Faculties of two universities in Turkey. *Educational Research and Reviews*, 11(17), 1719–1730.
- Atay, D., Kurt, G., Çamlıbel, Z., Ersin, P., & Kashioglu, Ö. (2009). The role of intercultural competence in foreign language teaching. *İnönü University Journal of the Faculty Education*, 10(3), 123–135.
- Atun Ermağan, E., & Şavlı, F. (2015). Yabancı dil eğitiminde edebi metinler kullanımı. *International Journal of Languages' Education and Teaching, Special Issue*, 885–893.
- Baltacı, A. (2018). Nitel araştırmalarda örnekleme yöntemleri ve örnek hacmi sorunsalı üzerine kavramsal bir inceleme. *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 231–274.
- Bastos, M. (2015). *Le professeur interculturel: L'éducation interculturelle des professeurs de langues dans la formation continue*. Paris: L'Harmattan.

- Beacco, J. C., & Byram, M. (2003). *Guide for the development of language education policies in Europe: From Linguistic diversity to plurilingual education (Draft 1 rev.)*. Strasbourg: Council of Europe.
- Burwitz-Melzer, E. (2001) Teaching intercultural communicative competence through literature. In M. Byram, A. Nichols, & D. Stevens (Eds.), *Developing intercultural competence in practice* (pp. 29–43). Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M. (2008). *From foreign language education to education for Intercultural citizenship: Essays and reflections*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Byram, M., & Doyé, P. (1999). Intercultural competence and foreign language learning in the primary school. In P. Driscoll, & D. Frost (Eds.), *The teaching of modern foreign languages in the primary school* (pp. 139–152). London: Routledge.
- Conseil de l'Europe (1999). *Tous différents, tous égaux - Kit pédagogique: Idées, ressources, méthodes et activités pour l'éducation interculturelle informelle des adultes et des jeunes*. Strasbourg: Conseil de l'Europe.
- Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Strasbourg: Cambridge University Press.
- Fontenay, H., Groux, D., & Leidelinger, G. (Eds.) (2011). *Classe de langues et culture(s): Vers l'interculturalité?* Paris: L'Harmattan.
- Gautheron-Boutchatsky, C., & Kok Escalle, M.-C. (2003). Retrouver le sens perdu ou les fausses identités du document authentiquement publicitaire. *Dans La médiation et la didactique des langues et des cultures* (pp. 44–57). Le Français dans le Monde (LFD), Recherches et Applications, n° spécial, Janvier, Paris: CLE international.
- Groux, D. (1996). *L'enseignement précoce des langues: Des enjeux à la pratique*. Lyon: Chronique Sociale.
- Guillén Diaz, C. (2007). Pour la mise en place de l'interculturel en classe de LE. *Études de Linguistique Appliquée*, 146(2), 189–204.
- Huber, J., & Reynolds, C. (Eds.) (2014). *Developing intercultural competence through education (Pestalozzi series No. 3)*. Strasbourg: Council of Europe Publishing.
- Hughes, G. (1983). Intercultural education in elementary and secondary schools. In D. Landis, & R. W. Brislin (Eds.), *Handbook of intercultural training - Volume III: Area studies in intercultural training* (pp. 21–54). New York, NY: Pergamon Press.
- İbrahimoğlu, Z. (2011). Değişen paradigmlar dünyasından nitel ve nicel araştırmalara bakmak: Felsefi yaklaşımlardaki dönüşümü anlamak. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 40(1), 44–52.
- Kelly, M. (2011). Second language teacher education. In J. Jackson (Ed.), *The Routledge handbook of language and intercultural communication* (pp. 409–421). London: Routledge.
- Kızılaslan, İ. (2010). Yabancı dil öğretmen yetiştirme sürecinde kültürlerarasılık. *Milli Eğitim*, 185, 81–89.
- Kızıltepe, Z. (2015). İçerik analizi nedir? Nasıl oluşmuştur? In F. N. Seggie, & Y. Bayyurt (Eds.), *Nitel araştırma yöntem, teknik, analiz ve yaklaşımları* (s. 253–266). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Lazar, I., Huber-Kriegler, M., Lussier, D., Matei, G. S., & Peck, C. (2007). Développeur et évaluer la compétence en communication interculturelle: Un guide à l'usage des enseignants de langues et des formateurs d'enseignants. Graz: Conseil de l'Europe.
- Lussier, D. (2013) Approche systémique pour évaluer la compétence de communication interculturelle. In E. Huver, & A. Ljalikova (Eds.), *Évaluer en didactique des langues/cultures: continuités, tensions, ruptures*. Collection Recherches et applications, Revue Le Français dans le Monde, (No 53, pp. 92–104). Paris: CLE International.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (2015). *Genişletilmiş bir kaynak kitap: Nitel veri analizi* (S. Akbaba Altun & A. Ersoy, Çev. Ed.). Ankara: Pegem Akademi.
- Nacar Logie, N. (2004). Yabancı dil öğretiminde kültürel becerinin oluşturulmasının önemi ve budunbilimsel boyut. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 173–180.
- Porcher, L., & Groux, D. (2003). *L'apprentissage précoce des langues*. Paris: Presses Universitaires de Paris.
- Rosen, E. (2009). Perspective actionnelle et approche par les tâches en classe de langue. *Le Français dans le Monde - Recherches et Applications*, 45, 487–498.
- Rosen, E., & Reinhardt, C. (2007). *Le point sur le Cadre européen commun de référence pour les langues*. Paris: CLE International.
- Sowa, E. (2014). Addressing intercultural awareness-raising in the young learner EFL classroom in Poland: some teacher perspectives. In S. Rich (Ed.), *International perspectives on teaching English to young learners* (pp. 104–122). London: Palgrave Macmillan UK.
- TEDMEM (2018). *2017 Eğitim değerlendirme raporu*. Ankara: Türk Eğitim Derneği (TED).
- Tekin, Ö. F. (2017). Bilim felsefesinde ilgi kayması: Popper-Kuhn. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi-ASOS*, 5(56), 473–493.
- TTKB (2017a). *İngilizce dersi (İlkokul ve ortaokul 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar) öğretim programı*. Ankara: MEB. 7 Aralık 2017 tarihinde <<http://mufredat.meb.gov.tr>> adresinden erişildi.
- TTKB (2017b). *Ortaöğretim Almanca dersi öğretim programı*. Ankara: MEB. 7 Aralık 2017 tarihinde <<http://mufredat.meb.gov.tr>> adresinden erişildi.
- TTKB (2017c). *Ortaöğretim Fransızca dersi öğretim programı*. Ankara: MEB. 7 Aralık 2017 tarihinde <<http://mufredat.meb.gov.tr>> adresinden erişildi.
- Ünal, D. Ç. (2005). Yabancı dil öğretiminde edebi metinler: Yenilikçi yaklaşımlara geçiş süreci ve gerekçeleri. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29, 203–212.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayınevi.
- YÖK (2007). *Eğitim fakültesi öğretmen yetiştirme lisans programları*. Ankara: YÖK. 7 Aralık 2017 tarihinde <<https://www.yok.gov.tr/Documents/Yayinlar/Yayinlarimiz/egitim-fakultesi-ogretmen-yetistirme-lisans-programlari.pdf>> adresinden erişildi.
- YÖK (2017). *Öğretmen strateji belgesi 2017–2023*. Ankara: Öğretmen Yetiştirme Genel Müdürlüğü. 7 Aralık 2017 tarihinde <http://oygm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_06/09140719_Strateji_Belgesi_Resmi_Gazete_sonrasY_ilan.pdf> adresinden erişildi.
- Zacharias, N. (2005). Developing intercultural competence through literature. *Celt: A Journal of Culture, English Language Teaching & Literature*, 5(1), 27–41.
- Zarate, G., Gohard-Radenkovic, A., Lussier, D., & Penz, H. (Eds.). (2003). *Médiation culturelle et didactique des langues*. Strasbourg: CELV/ Éditions du Conseil de l'Europe.

Ek 1. Yabancı dil Almanca, İngilizce ve Fransızca Öğretmenliği programlarında incelenen dersler.

Dersler
Dilsel bilgi ve beceri odaklı dersler Akademik Okuma ve Yazma (Becerileri) (Z/S); Akademik Yabancı Dil I, II; Akademik Çeviri I, II (S); Yabancı Dil-Türkçe Çeviri (S/Z); Anlatım Becerileri (Z/S); Bağlamsal Dilbilgisi I, II; Dilbilgisi II, III; Çeviri Alıştırmaları/Uygulamaları I, II (S); Çeviri I, II (S); Çeviriye Giriş I, II (S); Dinleme ve Anlama I, II (S); Dil Semineri; Drama Atölyesi; Dinleme Anlama ve Not Alma; Dinleme ve Sesletim I, II; Drama Eğitimi; Edebi Metin Çevirisi; Eğitici ve Yaratıcı Yazın (S); ELT'de Eleştirel Okuma; Entonasyon Analizi ve Akıcı Konuşma Teknikleri (S); Etkili İletişim (Becerileri); Fransız Şansonları; Fransızca Kompozisyon; İleri Dilbilgisi (S); İleri Anlama ve Konuşma Becerileri I, II; İleri Dilbilgisi (Çalışmaları) I, II (S); İleri Gramer I, II (S); İleri Konuşma Becerileri I (S); İleri Okuma (Becerileri) I, II; İleri Okuma ve Yazma Becerileri I, II; İleri Okuma ve Sözcük Bilgisi I, II; İleri Yazma (Becerileri) I, II; İleri Yazma Teknikleri (S); İleri Sözlü Anlatım I, II; İletişim ve Dil; İngilizcede Günlük Söylem; Karşılaştırmalı Dilbilgisi I, II; Kısa Film Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı (S); Kısa Oyun Hazırlama II, III, IV, V (S); Kitle İletişiminde Dil Kullanımı (S); Kitle İletişiminde İngilizce (S); Konuşma (S); Medya ve Dil (S); Medya ve İletişim; Metin Dilbilgisi; Multimedya Destekli Yabancı Dil Öğretimi; Müziğin Yabancı Dil Öğretiminde Kullanımı; Okuma Becerileri I, II; Ses Bilgisi I, II; Ses Bilgisi ve Yazım Kuralları; Sesli Okuma; Simultane Çeviri Becerileri (S); Sinema Atölyesi (S); Sözlü Anlatım (S); Sözcük Bilgisi I, II (S); Sözlü Çeviri (S); Sözdizimi I, II (Z/S); Sözlü İletişim (Becerileri) I, II; Sözlü İletişim Modelleri (S); Şarkılarla Yabancı Dil (S); Teknoloji Destekli Dil Çalışmaları (S); Tartışma Becerileri; Teknik Çeviri; Türkçe-Yabancı Dil Çeviri (Uygulamaları) (S/Z); Yazılı Anlatım (S); Yazışma Teknikleri (S); Yazma Becerileri I, II; Yazma Etkinlikleri (S).
Dil öğretim yöntemi odaklı dersler Almanca'nın İkinci Yabancı Dil Olarak Öğretiminde İlke ve Yöntemler; Alan Eğitimde Eğilimler (S); Birinci Dil Edinimi (S); Ders Sunumu I (S); Bilgisayar Destekli Yabancı Dil Eğitimi I, II (S); Çağdaş Yabancı Dilinde Gelişmeler; Çocuk Edebiyatından Metinler I, II (S); Çocuklara Yabancı Dil Öğretimi I, II; Dil Becerilerinin Öğretimi I, II; Dil Bilinci (S); Dil Edinimi (Z/S); Dilbilgisi ve Dil Öğretimi (S); Dil Öğretimi Semineri (S); Drama İnceleme ve Dil Öğretimi (S); Edebi Metin İnceleme ve Öğretimi I, II, III; Edebiyat ve Dil Öğretimi I, II; Edebiyat Yoluyla İngilizce Öğretimi I, II; Film İnceleme (S); İkinci Yabancı Dil Eğitimi; İmge ve Dil Öğretimi (S); İngilizce Öğretiminde Ders Düzenleme ve Planlama; İngilizce Öğretiminde Dijital Materyal Geliştirme (S); İngilizce Öğretiminde Güncel Konular; İngilizce Öğretiminde Materyal ve Ders Kitabı Değerlendirme; İngilizcenin Anadil/İkinci Dil Olarak Edinimi; İşbirlikli Öğrenme ve Dil Eğitimi (S); Kısa Öykü İncelemesi ve Öğretimi; Konu Alanı Ders Kitabı İncelemesi I, II; Materyal Değerlendirme ve Uyarlama; Multimedya Dil Eğitimi; Oyunlarla Yabancı Dil Öğretimi I, II (S); Özel Öğretim Yöntemleri I, II, III; Öykü İnceleme ve Dil Öğretimi (S); Proje Tabanlı Yabancı Dil Öğretimi ve Öğrenimi (S); Şiir Atölyesi (S); Şiir/Roman İnceleme ve Dil Öğretimi I, II (S); Yabancı Dil Öğretiminde Bilgi ve İletişim Teknolojileri I, II; Yabancı Dil Öğrenme Kuramları I (S); Yabancı Dilde Yaratıcı Dramatizasyon Uygulamaları I, II (S); Yabancı Dil Öğretiminde Drama (S); Yabancı Dil Öğretiminde Görsel Materyal Kullanımı; Yabancı Dil Öğretiminde Müzik (S); Yabancı Dil Öğretiminde Özgün Metinler I, II; Yabancı Dil Öğretiminde Materyal (İnceleme) Geliştirme (ve Uyarlama) (Z/S); Yabancı Dil Öğretiminde Ölçme ve Değerlendirme (S); Yabancı Dil Öğretiminde Sınav Hazırlama ve Değerlendirme (Teknikleri) I, II; Yabancı Dil Öğretiminde Temel İlkeler; Yabancı Dil Öğretiminde Tiyatro; Yabancı Dil Eğitiminde Video Kullanımı (S); Yabancı Dil Öğretiminde Yaklaşımlar I, II; Yabancı Dil Öğretiminde Yeni Yönelimler (ve Uygulamaları) (Z/S); Yansıtımlı Öğretmen (S); Yaratıcı Sınıf (S).
Edebiyat odaklı dersler Alman/İngiliz/Fransız Edebiyatı I, II; Alman Edebiyatı Konu ve Motifler, Alman Edebiyatı ve Sinema Uyarlama (S); Alman Edebiyatından Seçme Metinler I, II; Almanca Kısa Metinler II (S); Çağdaş Alman Edebiyatından Seçmeler (S); Çağdaş Avusturya/Fransız Edebiyatı (S); Çağdaş Dünya Edebiyatı; Çağdaş Fransız Edebi Metinleri (S); Çağdaş Amerikan/İngiliz Tiyatrosu; Çağdaş İngiliz Şiiri; Çağdaş İngiliz Romanı; Çağdaş Roman İncelemesi I, II; Çocuk Edebiyatı I (S); Çocuk Edebiyatından Metinler I, II (S); Deneme-Eleştiri Çözümlemesi (Z/S); Drama I, II (Z/S); Drama İnceleme ve Öğretimi; Dünya Edebiyatı; Dünya Edebiyatından Seçmeler; Edebi Metinlerde Dil İncelemesi; Edebi Metin İnceleme; Edebi Sanatlar (S); Edebiyatta Temel Kavramlar(S); Eleştiri ve Eğitim (S); Eleştiri Yöntemleri I (S); Fransız Edebiyatı ve Sinema Uyarlamaları (S); Güncel Metin Çalışmaları (S); İleri Metin Analizi (S); İngiliz/Amerikan Edebiyatından Seçmeler I, II (S); Karşılaştırmalı Edebiyat (Bilgisi) (S); Karşılaştırmalı Alman Edebiyatı (S); Karşılaştırmalı Çocuk Edebiyatı; Karşılaştırmalı Edebiyata Giriş I, II; Kısa Öykü; Metin İnceleme (Z/S); Metin/Roman/Öykü/Şiir Çözümlemesi; Şiir; Şiir İnceleme ve Öğretimi; Şiir İncelemesi (S); Şiir ve Estetik (S); Tiyatro; Yabancı Dil Öğretiminde Drama (S); Yazınsal Metin Çözümlemeleri.
Kültür odaklı dersler Almanca Deyim ve Atasözleri (S); Alman Kültür Tarihi I, II (S); Alman Medyasında Türkler (S); Almanya'da Türk Göçmenler; Antropoloji; Antropolojiye Giriş; Dil Değişkenleri; Dil ve Toplum (S); Dil Kültürü (S); Fransız Kültürü; Fransız Tarihi ve Coğrafyası (S); Fransız Uygarlığı (S); Fransızca ve Frankofoni; Fransız Sineması; Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi I (Z/S); Karşılaştırmalı Ülke Bilgisi II (Z/S); Karşılaştırmalı Kültür Araştırmaları I, II (S); Kültürler Arası Öğrenme (S); Metinlerle Kültür Çalışmaları; Türk Alman Dil İlişkileri (S); Türk Kültürü (S); Türk-Fransız Kültürü; Yabancı Dil Öğretiminde Dil ve Kültür; Yabancı Dil Öğretiminde Sosyokültürel Boyut (S).
Diğer (Özel Amaçlı Yabancı Dil, Dil Eğitim Politikaları) AB Dil Politikaları (S); Almanca Öğretim Programları; Almanca Ticari Yazışma (S); Avrupa İletişim Semineri (S); Ekonomi Almancası; Hukuki Almanca I, II (S) ; Karşılaştırmalı Eğitim; Mesleki Fransızca I, II; Özel Alan Çevirisi I, II (S); Özel Amaçlı Almanca I; Özel Alan Fransızcası (Z/S); Teknik Fransızca (S); Ticari Almanca I, II (S); Turizm Almancası/ Fransızcası I, II (S).
S: Seçmeli dersler; Z: Zorunlu dersler kapsamında öğretimi yapılan dersleri belirtmektedir.

Bu makalenin kullanım izni Creative Commons Attribution-NoCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) lisansı aracılığıyla bedelsiz sunulmaktadır. / This work is licensed under the Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported (CC BY-NC-ND3.0) License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.